

CO₂-BELEIDSCOMMUNICATIE 2025

Organisatie: Gemeente Leeuwarden

Contactpersoon: **Jannie Lania**

Adviseur: Jop Bijvoet

Adviesbureau: De Duurzame Adviseurs

Publicatiedatum: Juni 2025

de duurzame
adviseurs

Inhoudsopgave

1	 INLEIDING EN VERANTWOORDING	3
2	 BESCHRIJVING VAN DE ORGANISATIE	4
2.1	ORGANISATIEGROOTTE	4
2.2	PROJECTEN MET GUNNINGVOORDEEL	4
3	 VERANTWOORDELIJKHEID DUURZAAMHEID	5
3.1	ENERGIEBELEID EN DOELSTELLINGEN	5
3.1.1	Energiemanagement actieplan	5
4	 BEREKENDE CO₂-UITSTOOT	7
4.1.	DIRECTE- EN INDIRECTE CO ₂ -UITSTOOT	7
5	 CO₂-VERMINDERENDE MAATREGELEN	8
6	 DOELSTELLINGEN	9
7	 VOORTGANG	10
7.1	SUBDOELSTELLINGEN	10
8	 DEELNAME AAN SECTOR- EN KETENINITIATIEVEN	11
8.1	ACTIEVE DEELNAME	11
8.2	LOPENDE INITIATIEVEN	11

1 | Inleiding en verantwoording

De Gemeente Leeuwarden levert (direct en indirect) producten en diensten aan haar inwoners. En is een grote opdrachtgever voor leveranciers en onderaannemers in de regio. Met de CO₂-Prestatieladder wordt Gemeente Leeuwarden uitgedaagd en gestimuleerd om de eigen CO₂-uitstoot te kennen en te verminderen. Ook wil de gemeente hiermee open zijn over haar CO₂-uitstoot en via het verminderen van de CO₂-uitstoot het goede voorbeeld geven.

Met het behalen van niveau 3, richt de gemeente zich voornamelijk op de CO₂-uitstoot van de eigen gemeentelijke organisatie. Het gaat hierbij om de uitstoot in scope 1 (ons eigen verbruik van de organisatie), 2 (verbruik van aanvullende diensten) en de uitstoot door zakelijk vervoer. Hier gaan we later in het document dieper op in.

De CO₂-Prestatieladder kent 4 invalshoeken:

A. Inzicht

Het opstellen van een CO₂-voetafdruk (volgens ISO 14064-1 norm).
En daarmee inzicht krijgen in de CO₂-uitstoot van de organisatie.

B. CO₂-reductie

De ambitie van de organisatie om de CO₂-uitstoot te verminderen.

C. Transparantie

De manier waarop open, in- en extern wordt gecommuniceerd over de CO₂-voetafdruk en de doelstellingen om de uitstoot te verminderen.

D. Deelname aan initiatieven

(In de sector of keten) om CO₂ te verminderen.

Elke invalshoek is onderverdeeld in 5 niveaus. Een erkende certificerende instantie beoordeelt de ondernomen activiteiten. En bepaalt het niveau van de CO₂-Prestatieladder. Hiervoor moet de gemeente op alle invalshoeken van de ladder activiteiten hebben ondernomen.

In dit rapport vatten we het beleid voor het verminderen van de CO₂-uitstoot samen. We geven een beschrijving van de organisatie en geven de berekende uitstoot weer. Ook benoemen we de maatregelen, doelstellingen en voortgang. En de deelname aan sector- en keteninitiatieven.

2 | Beschrijving van de organisatie

2.1 Organisatiegrootte

Gemeente Leeuwarden valt met de CO₂-uitstoot in de categorie grote organisatie. De totale CO₂-uitstoot van Gemeente Leeuwarden in het jaar 2024 bedraagt 4.739,3 ton CO₂. Hiervan werd 3.494,9 ton CO₂ veroorzaakt door directe GHG-emissies (scope 1), 955,6 ton CO₂ door indirecte GHG-emissies (scope 2) en 288,7 ton CO₂ door business travel (scope 3).

	DIENSTEN ¹²	WERKEN/ LEVERINGEN
Kleine organisatie	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 2.000 ton per jaar.
Middelgrote organisatie	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt maximaal ($\leq$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt maximaal ($\leq$) 10.000 ton per jaar.
Grote organisatie	Totale CO ₂ -uitstoot bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar.	Totale CO ₂ -uitstoot van de kantoren en bedrijfsruimten bedraagt meer dan ($>$) 2.500 ton per jaar, en de totale CO ₂ -uitstoot van alle bouwplaatsen en productielocaties bedraagt meer dan ($>$) 10.000 ton per jaar.

Tabel 1: Indeling groottecategorieën volgens Handboek CO₂-Prestatieladder 3.1.

2.2 Projecten met gunningvoordeel

Een project met gunningvoordeel is een project van een organisatie waarbij de CO₂-Prestatieladder een rol heeft gespeeld in de aanbesteding. Hierbij is het niet relevant of het gunningvoordeel wel of niet doorslaggevend is geweest bij het verkrijgen van de opdracht. Of op welke manier de CO₂-Prestatieladder in de aanbesteding is gevraagd.

De gemeente Leeuwarden heeft zelf geen projecten met gunningvoordeel. Maar vraagt de CO₂ prestatieladder wel uit. Wanneer er projecten met gunningvoordeel zijn, worden deze hier opgenomen.

3 | Verantwoordelijkheid duurzaamheid

De eerste stap is het inzichtelijk maken van de energieverbruikers van de organisatie. Op basis van dit inzicht wordt er gekeken op welke punten er resultaat valt te behalen in het verminderen van de CO₂-uitstoot. Dit inzicht is terug te vinden in de CO₂-voetafdruk. Eenmaal per jaar worden de energieverbruikers in kaart gebracht. De wens is om dit op termijn halfjaarlijks te doen.

Er is gekozen om de CO₂-voetafdruk van 2019 te gebruiken als referentiejaar. De CO₂-uitstoot is berekend conform de eisen van de CO₂-Prestatieladder. De betrouwbaarheid van de uitkomst, wordt gecontroleerd door middel van een externe audit, door een onafhankelijke externe partij.

Op basis van de CO₂-uitstoot in 2019 bekijken we welke maatregelen en doelstelling(en) geformuleerd worden. Om de CO₂-uitstoot vanaf dit referentiejaar te verminderen. Jaarlijks wordt bekeken of het gekozen referentiejaar nog steeds geschikt is voor de gestelde doelstelling en/of dat deze aangepast moet worden.

De doelstelling voor het verminderen van de CO₂-uitstoot, wordt geformuleerd tot 2030. Vanuit deze vastgestelde algehele CO₂ (reductie)doelstelling, is een plan van aanpak opgesteld. In dit plan worden de maatregelen benoemd die worden genomen om de doelstelling te halen. Ook wordt aangegeven welke afdelingen verantwoordelijk zijn voor het uitvoeren van de maatregelen.

3.1 Energiebeleid en doelstellingen

De algemene doelstelling van de CO₂-prestatieladder als energiemanagementsysteem is om te komen tot een continue verbetering. Van zowel de energie-efficiëntie en het vermindering van de CO₂-uitstoot van de organisatie.

Concreet is de doelstelling om in 2030 CO₂-neutraal te zijn. En in 2025 80% minder CO₂ in scope 1 en 2 uit te stoten ten opzichte van het referentiejaar (2019).

3.1.1 Energiemanagement actieplan

Onderstaande gegevens worden door de verantwoordelijke afdelingen aangeleverd aan de projectleider van de CO₂-Prestatieladder. Deze zorgt voor het tijdig verwerken (halfjaarlijks) van de gegevens in de CO₂-voetafdruk.

SOORT UITSTOOT	EENHEID	BRON	WANNEER
Gas - Vastgoed	m ³	Uitlezen meterstanden in portal	Maart
Brandstof wagenpark - Benzine - Diesel - HVO(100) - (Bio)CNG - LPG - Elektriciteit	Liter/kg/kWh	Rapportages, tankpassen, laadpassen	Maart
Brandstof materieel - Benzine (Aspen) - Propaan	Liter	Rapportages, tankpassen	Maart

Elektriciteit	kWh	Uitlezen meterstanden in portal	Maart
Stadswarmte	GJ	Facturen energieleverancier	Maart
Zakelijke kilometers - Privé gebruik - Openbaar Vervoer	Euro km	Declaratieoverzicht, Excel export	Maart
Zakelijke kilometers - NS Businesscards	km	Managementrapportage NS portal	Maart
Vliegreizen	km	Declaratieoverzicht, Excel export	Maart

Tabel 2: Energiemanagement actieplan

Om de CO₂-Prestatieladder te onderhouden zijn acties, planningen en verantwoordelijkheden binnen de organisatie belegd. Bij het periodiek in kaart brengen van de CO₂-voetafdruk zijn diverse personen en afdelingen betrokken. Bij iedere inventarisatie wordt beoordeeld in hoeverre de kwaliteit van aangeleverde data verbeterd kan of moet worden. De betrokkenen, taakstelling en de datakwaliteit inclusief verbetermogelijkheden staan in de Excel 'Acties, planning & verantwoordelijkheden' beschreven. Dit is een dynamisch document voor intern gebruik, ter inzage beschikbaar bij de CO₂-verantwoordelijke.

4 | Berekende CO₂-uitstoot

In dit hoofdstuk worden de berekende broeikasgassen toegelicht. Het Green House Gas Protocol maakt onderscheid in verschillende scopes (o.a. direct of indirect) op basis van de herkomst van het broeikasgas. Hieruit ontstaat een zogenaamde 'inventaris aan broeikasgassen' die de organisatie kan meten en bijsturen.

Het gaat hierbij om de CO₂-uitstoot die vrijkomt bij de eigen activiteiten. Overige broeikasgassen worden niet meegenomen, de impact hiervan is ook verwaarloosbaar voor de meegenomen activiteiten. In de volgende paragraaf wordt de CO₂-voetafdruk van Gemeente Leeuwarden weergegeven.

4.1. Directe- en indirecte CO₂-uitstoot

De directe- en indirecte GHG-emissies van de Gemeente Leeuwarden bedroegen in 2019 14.577 ton CO₂. De totale CO₂-uitstoot van Gemeente Leeuwarden in het jaar 2024 bedraagt 4.739,3 ton CO₂. Hiervan werd 3.494,9 ton CO₂ veroorzaakt door directe GHG-emissies (scope 1), 955,6 ton CO₂ door indirecte GHG-emissies (scope 2) en 288,7 ton CO₂ door business travel (scope 3).

VOORTGANG JAARLIJKSE CO ₂ -EMISSIONS, GEHELE ORGANISATIE						
	2019	2020	2021	2022	2023	2024
TYPE EMISSIESTROOM SCOPE 1	Heel jaar	Heel jaar	Heel jaar	Heel jaar	Heel jaar	Heel jaar
Aardgasverbruik	2.052,1	1.977,2	2.121,8	2.061,9	1.826,8	1.909,2
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen - diesel	93,2	119,8	90,9	100,9	134,6	127,9
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen - Aspen	36,1	31,6	37,6	54,9	55,6	39,3
Brandstofverbruik bedrijfsmiddelen - Propaan	2,2	1,8	1,8	1,9	1,3	1,2
Brandstofverbruik wagenpark - diesel	1.223,8	1.285,7	1.217,7	1.135,9	1.084,4	917,3
Brandstofverbruik wagenpark - benzine	43,3	45,2	74,5	46,0	43,1	50,9
Brandstofverbruik wagenpark - HVO	-	3,0	8,8	9,1	8,5	19,1
Brandstofverbruik wagenpark - LPG	2,0	2,1	-	-	-	-
Brandstofverbruik wagenpark - LNG	24,7	20,0	23,2	16,9	9,7	5,8
Brandstofverbruik wagenpark - CNG	124,0	199,0	212,3	162,2	155,2	38,7
Brandstofverbruik wagenpark - bio-CNG	236,0	495,9	274,6	297,6	323,2	385,7
TOTAAL SCOPE 1	3.837,5	4.181,1	4.063,2	3.887,3	3.642,4	3.494,9
TYPE EMISSIESTROOM SCOPE 2						
Elektriciteitsverbruik - grijze stroom	9.690,0	6.523,9	1.763,8	1.875,0	481,1	-
Elektriciteitsverbruik - groene stroom	-	-	-	-	-	-
Elektriciteitsverbruik - biomassa	3,2	3,2	3,2	1,9	1,7	4,3
Elektriciteitsverbruik - wagens (grijs)	-	-	-	0,7	15,9	17,0
Elektriciteitsverbruik - wagens (groen)	-	-	-	-	-	-
Warmtelevering - centrale De Zuidlanden	-	-	-	-	32,6	24,7
Warmtelevering - centrale Camminghaburen	-	-	-	-	514,4	600,5
Warmtelevering - STEG centrale	843,7	723,9	744,0	515,7	373,9	309,1
TOTAAL SCOPE 2	10.536,9	7.251,1	2.510,9	2.393,3	1.419,6	955,6
TYPE EMISSIESTROOM BUSINESS TRAVEL						
Zakelijk vervoer - gedeclareerde kilometers	176,4	117,7	104,0	227,2	262,2	274,9
Zakelijk vervoer - openbaar vervoer	26,4	6,4	1,0	1,8	0,6	0,4
Zakelijk vervoer - trein nationaal	-	-	-	-	0,2	0,3
Zakelijk vervoer - bootreis	-	-	-	-	8,4	4,5
Vlieguren <700 km	0,7	-	-	-	0,4	-
Vlieguren 700-2500 km	-	0,3	0,2	-	5,3	3,6
Vlieguren >2500 km	-	-	-	-	-	4,9
TOTAAL BUSINESS TRAVEL	203,5	124,4	105,1	229,0	277,1	288,7
TOTALE EMISSIONS	14.577,9	11.556,7	6.679,3	6.509,6	5.339,2	4.739,3

Tabel 3: CO₂-uitstoot 2024 (in tonnen CO₂)

5 | CO₂-verminderende maatregelen

CO ₂ verminderende maatregelen	
SCOPE 1 - Gasverbruik	Vermindering op totaal
Gasvrij maken diverse panden binnen het gemeentelijke vastgoedportfolio (incl. BV Sport).	13%
SCOPE 1 - Brandstofverbruik	
Overstap op HVO	2%
Wagenpark elektrificeren	1%
Bio-CNG tanken ipv CNG	0,3%
HVO-100 veerboot	0,6%
HVO-100 BV Sport	0,9%
SCOPE 2 - Elektriciteitsverbruik	
Inkoop GVO's voor verbruik gemeente	44%
Straatverlichting vervangen door LED*	0%
Verledden gymzalen*	0%
Zonnepanelen plaatsen bij gemeentelijke panden*	0%
SCOPE 3 – Zakelijk reizen	
Toepassen van video en-of teleconferencing	0,05%
Deel van de week thuiswerken	0,4%
Werk slim / reis slim initiatief	0,1%
Verbonden partijen	
Aanleg zonnepanelen Caparis	4%
Inkoop Garanties van Oorsprong BV Sport	15%
Inkoop GVO's bij overige verbonden partijen	3%
Organisatorische maatregelen	
Informerende medewerkers over duurzaam gedrag op kantoor	-

* Deze maatregel heeft wel een effect op het verminderen van energieverbruik (in GJ), maar heeft geen effect op de CO₂ uitstoot. Er wordt namelijk al groene stroom ingekocht.

6 | Doelstellingen

De organisatie heeft als doel gesteld om in de komende jaren, gemeten vanaf het referentiejaar tot aan het jaar van herbeoordeling, onderstaande CO₂-vermindering te realiseren.

SCOPE 1 EN 2 DOELSTELLING GEMEENTE LEEUWARDEN

Gemeente Leeuwarden wil als organisatie in 2030 CO₂ neutraal zijn.

Bovengenoemde doelstellingen zijn absoluut. Nader gespecificeerd voor scope 1 en 2 zijn de doelstellingen voor 2030 als volgt:

SUBDOELSTELLINGEN

Scope 1	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019
Scope 2	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019
Zakelijk reizen	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019
Energieverbruik	22% reductie in 2030 ten opzichte van 2019
Alternatieve brandstoffen	Brandstofverbruik is zo snel mogelijk HVO-100 of Bio-CNG.

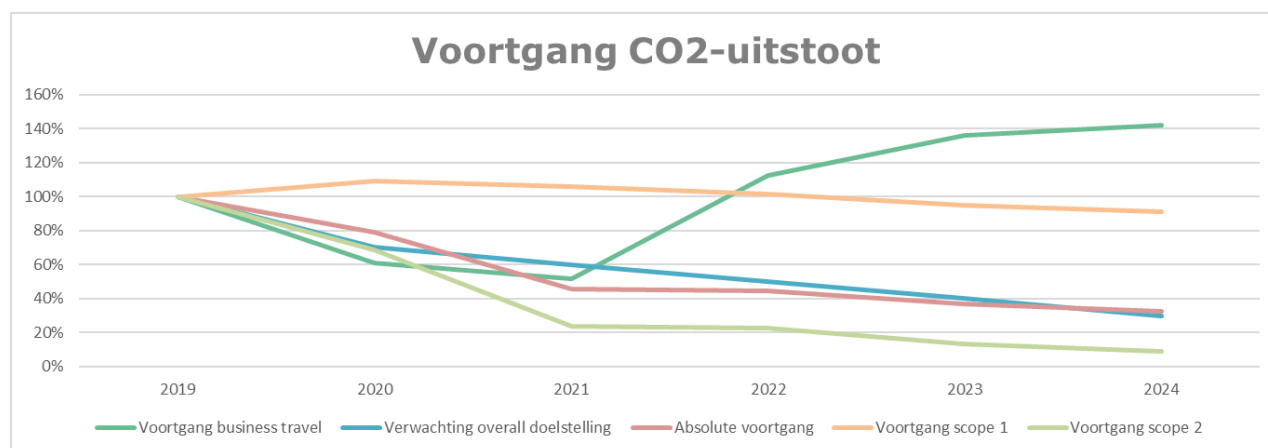
Ook voor de komende 3 jaar zijn doelstellingen opgesteld:

SUBDOELSTELLINGEN

2023	60% vermindering ten opzichte van 2019
2024	70% vermindering ten opzichte van 2019
2025	80% vermindering ten opzichte van 2019

7 | Voortgang

De gemeente Leeuwarden loopt iets voor op schema ten aanzien van de absolute doelstelling. Momenteel is een reductie bereikt van 66% ten opzichte van het referentiejaar 2019.

Figuur 2 - V1 | Voortgang van de CO₂-uitstoot.

In de bovenstaande figuur V1 is duidelijk te zien dat de trendlijnen de juiste kant op bewegen. Scope 1 en 2 dalen volgens verwachting en doelstelling. Enkel de uitstoot in de business travel gaat de verkeerde kant op. Absoluut gezien is hier de uitstoot toegenomen van 203,5 ton CO₂ uitstoot naar 288,7 ton CO₂ uitstoot. Dit is een stijging van 41%. Een gedeelte van de verklaring zit hem in het feit dat de gemeentelijke organisatie in de loop der jaren is gegroeid en dat meer personeelsleden kilometers declareren. Ook zien we een effect van de Coronacrisis. Personeel is op een andere manier gaan reizen tijdens Corona (minder gebruik van OV) en dit is blijven hangen. De gemeente Leeuwarden is hier niet uniek in. Dit zien we bij veel andere (gemeentelijke) organisaties.

7.1 Subdoelstellingen

SUBDOELSTELLINGEN		
	DOELSTELLING	VOORTGANG
Scope 1	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019	- 9%
Scope 2	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019	- 91%
Business travel	100% reductie in 2030 ten opzichte van 2019	+ 41%
Energieverbruik	22% reductie in 2030 ten opzichte van 2019	- 10 %
Alternatieve brandstoffen	Brandstofverbruik is zo snel mogelijk HVO-100 of Bio-CNG.	53% van de ingekochte brandstoffen (excl. aardgas) is momenteel HVO100 of bioCNG

8 | Deelname aan sector- en keteninitiatieven

Vanuit de CO₂-Prestatieladder wordt gevraagd om deelname aan één of meerdere sector- of keteninitiatieven. Gemeente Leeuwarden dient zich op de hoogte te stellen van de initiatieven die binnen de branche spelen. De SKAO houdt hiervoor op [Initiatieven en Programma's \(co₂-prestatieladder.nl\)](https://www.scao.nl/initiatieven-en-programma's/co2-prestatieladder.nl) een compleet overzicht bij van alle initiatieven en reductieprogramma's. Eventuele geschikte initiatieven zijn besproken met de projectleider en met het management. Aangezien de organisatie aan meerdere initiatieven deelneemt is dit alleen ter inspiratie geraadpleegd.

8.1 Actieve deelname

Door deelname aan een initiatief en de interactie met andere organisaties / sectoren kan informatie worden uitgewisseld en kunnen in samenwerking nieuwe ideeën en ontwikkelingen op het gebied van CO₂-reductie tot stand komen. Vanuit dit doel vraagt de norm om een actieve deelname, middels bijvoorbeeld werkgroepen. Verslagen van bijeenkomsten en van overlegmomenten en presentaties van Gemeente Leeuwarden in de werkgroep kunnen tegenover de auditor dienen als bewijs van actieve deelname.

8.2 Lopende initiatieven

Vereniging Circulair Fryslân

Door actief lidmaatschap aan deze vereniging wordt op verschillende thema's binnen circulariteit samengewerkt tussen overheden, onderwijs en bedrijven.

Budget:

- Lidmaatschap €18.000 per jaar.
- 8 uur per week.

F4-verband

Het F4-verband bestaat uit de vier grootste gemeenten van provincie Fryslân. Binnen dit verband worden thema's zoals duurzaamheid behandeld. Hoe kan de ene organisatie iets voor de ander betekenen? Ook i.r.t. de CO₂-prestatieladder komt dit netwerk van pas.

Vereniging van Friese Gemeenten (VFG)

Gemeente Leeuwarden maakt deel uit van het netwerk van Friese gemeenten. De commissie Klimaat en Energie komt gemiddeld 4 maal per jaar samen. Dit netwerk is van belang voor de lobby naar de Rijksoverheid. Een Fries standpunt kan namelijk worden meegenomen naar de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG).

SKAO, CoP

Stichting Klimaatvriendelijk Aanbesteden & Ondernemen (SKAO) is de onafhankelijke eigenaar en beheerder van de CO₂-Prestatieladder en verantwoordelijk voor het gebruik en de doorontwikkeling van het certificeringschema. Daarnaast zorgt zij voor verbreding van het gebruik van de CO₂-Prestatieladder bij bedrijven, opdrachtgevers en in sectoren. SKAO jaagt bedrijven en overheden met de CO₂-Prestatieladder aan om CO₂ te reduceren met als doel een klimaatneutraal bedrijfsleven te realiseren. Het faciliteert onderzoek naar de verbetering en doorontwikkeling van de CO₂-Prestatieladder. Gemeente Leeuwarden heeft zich aangesloten bij de community of practices voor 100.000 plus gemeenten. Binnen dit verband worden uitdagingen en oplossingen besproken die relevant zijn voor gemeenten met een dergelijke omvang.

Freonen van Fossielvrij Fryslân (FFF)

Gemeente Leeuwarden is lid van Freonen van Fossielvrij Fryslân. Dit netwerk bestaande uit bedrijven, overheden, onderwijsinstellingen e.a. is er op gericht om het gebruik van fossiele brandstoffen aan banden te leggen. Dit doet zij aan de hand van ludieke evenementen. Zo werd onder meer de elfwegentocht georganiseerd. 11 dagen lang geen druppel benzine!

Disclaimer & Colofon

Uitsluiting van juridische aansprakelijkheid

Hoewel de informatie in dit rapport afkomstig is van betrouwbare bronnen en exceptionele zorgvuldigheid is betracht tijdens het samenstellen van deze rapportage kunnen De Duurzame Adviseurs geen juridische aansprakelijkheid aanvaarden voor fouten, onnauwkeurigheden, ongeacht de oorzaak daarvan en voor schade als gevolg daarvan. De borging en uitvoering van de opgestelde beoogde doelen en maatregelen aanwezig in dit rapport liggen bij de verantwoordelijkheid van de opdrachtgever. Voor het niet behalen van doelen en/of het onjuist aanleveren van data door de opdrachtgever, kunnen De Duurzame Adviseurs niet aansprakelijk worden gesteld.

In geen enkel geval zijn De Duurzame Adviseurs, haar eigenaren en/of medewerkers aansprakelijk ten aanzien van indirecte, immateriële of gevolgschade met inbegrip van gederfde winst of inkomsten en verlies van contracten of orders.

Bescherming intellectueel eigendom

Het auteursrecht op dit document berust bij De Duurzame Adviseurs of bij derden welke bij toestemming deze documentatie beschikbaar hebben gesteld aan Gemeente Leeuwarden.

Vermenigvuldiging in wat voor vorm dan ook is alleen toegestaan door voorafgaande toestemming door De Duurzame Adviseurs.

Ondertekening

Auteur(s):	Jop Bijvoet, De Duurzame Adviseurs
Kenmerk:	CO ₂ -Beleidscommunicatie 2025
Datum:	Juni 2025
Versie:	1.0
Verantwoordelijke manager:	Jannie Lania